

KONSTYTUCJA TRZECIEGO MAJA

230 ROCZNICA UCHWALENIA KONSTYTUCJI TRZECIEGO MAJA

PRACE KONSTYTUCYJNE

- **6 PAŹDZIERNIKA 1788 ROKU ROZPOCZĄŁ OBRADY SEJM WIELKI, ZWANY TAKŻE CZTEROLETNIM.**
- **SEJM OBRADOWAŁ JAKO KONFEDERACJA, DLATEGO MÓGŁ PODEJMOWAĆ UCHWAŁY WIĘKSZOŚCIĄ GŁOSÓW. MARSZAŁKIEM KONFEDERACJI KORONNEJ ZOSTAŁ STANISŁAW MAŁACHOWSKI, KONFEDERACJI LITEWSKIEJ – KAZIMIERZ NESTOR SAPIEHA. W 1790 ROKU DOKONANO NOWYCH WYBORÓW DO SEJMU I ODTĄD OBRADOWAŁ ON W PODWÓJNYM SKŁADZIE (IN DUPLO).**
- **W 1789 R. SEJM ZNIÓSŁ RADĘ NIEUSTAJĄCĄ I ZAŻĄDAŁ WYCOFANIA WOJSK ROSYJSKICH, W 1790 R. ZAAPROBOWAŁ PRZYMIERZE POLSKO-PRUSKIE.**
- **WAŻNE ZNACZENIE W PRACACH SEJMU MIAŁY USTAWA O REORGANIZACJI SEJMIKÓW (MARZEC 1791), USTAWA O REORGANIZACJI MIAST I POŁOŻENIA MIESZCZAŃSTWA (KWIECIEŃ 1791).**
- **W 1789 ROKU, KIEDY SEJM ROZPOCZYNAŁ OBRADY, POWSZECHNE BYŁO PRZEŚWIADCZENIE O KONIECZNOŚCI PRZEPROWADZENIA REFORMY USTROJOWEJ. TOTEŻ JUŻ WE WRZEŚNIU TEGO ROKU POWOŁANO DEPUTACJĘ DO UŁOŻENIA POPRAWY FORMY RZĄDU.**

PO TRZECH MIESIĄCACH PRZEDSTAWIŁA ONA *ZASADY DO POPRAWY FORMY RZĄDU*, WSKAZUJĄCE KIERUNEK ZMIAN, WYRAŹNIE REPUBLIKAŃSKICH. SEJM DOKUMENT ZAAKCEPTOWAŁ, PODJĘTO WIĘC DALSZE PRACE. LATEM NASTĘPNEGO ROKU DEPUTACJA PRZEDSTAWIŁA *PROJEKT DO FORMY RZĄDU*. DZIAŁAĆ TRZEBA BYŁO SZYBKO, BO ZBLIŻAŁ SIĘ KONIEC KADENCJI, USTALONY NA STYCZEŃ 1791 ROKU. TYMCZASEM DYSKUSJA W IZBIE SIĘ PRZECIĄGAŁA, NIE WYCHODZĄC WŁAŚCIWIE POZA ROZDZIAŁ I, TYCZĄCY PRAW KARDYNAŁNYCH.

Uchwalenie Konstytucji 3 maja – obraz Jana Matejki 1891

JESIENIĄ ZAPADŁA DECYZJA O PRZEPROWADZENIU WYBORU NOWEGO KOMPLETU POSŁÓW I UTRZYMANIA WĘZŁA KONFEDERACJI NA NASTĘPNE DWA LATA. NIE OZNACZAŁO TO JEDNAK PRZYSPIESZENIA PRAC NAD REFORMĄ - DYSKUSJA ZAPOWIADAŁA SIĘ NA LATA. W TEJ SYTUACJI - POZA SEJMEM I W SWOISTEJ KONSPIRACJI - PRACE NAD REFORMĄ PODJĄŁ KRÓL STANISŁAW AUGUST WRAZ ZE STANISŁAWEM MAŁACHOWSKIM, IGNACYM POTOCKIM, HUGONEM KOŁŁATAJEM I KRÓLEWSKIM SEKRETARZEM SCIPIONE PIATTOLIM. TO ONI PRZYGOTOWALI SZYBKO - PROJEKT BYŁ GOTOWY W MARCU 1791 ROKU - TEKST USTAWY ZASADNICZEJ. NIE CHCIAÑO PODDAWAĆ GO NORMALNEJ PROCEDURZE SEJMOWEJ, BYŁ NAZBYT KONTROWERSYJNY: OBAWIANO SIĘ DYSKUSJI. WOBEC TEGO PODJĘTO DZIAŁANIA, KTÓRE CZĘŚĆ HISTORYKÓW OKREŚLA JAKO ZAMACH STANU, CHOĆ NIE MA DOWODÓW, ŻE ISTNIAŁ SPÓJNY PLAN "PRZEWROTU". RZECZYWIŚCIE JEDNAK STWIERDZIĆ TRZEBA, ŻE PRACE NAD USTAWĄ PRZEBIEGAŁY POZA SEJMEM I PROWADZONE BYŁY BEZ UMOCOWANIA IZBY, A KRÓL I JEGO WSPÓŁPRACOWNICY PRZYGOTOWYWALI SIĘ DO OMINIĘCIA ZWYKŁYCH PROCEDUR I GŁOSOWANIA USTAWY EN BLOC.

ZA MOMENT POLITYCZNIE DOGODNY UZNANO CZAS PO UCHWALENIU PRZEZ SEJM USTAW WAŻNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REFORMY: PRAWA O SEJMIKACH W MARCU I PRAWA O MIASTACH W KWIETNIU 1791. KORZYSTAJĄC Z NIEOBECNOŚCI WIĘKSZOŚCI Oponentów z powodu posełskich ferii wielkanocnych i agitując w przeddzień posiedzenia izby przyjaznych reformie posłów - wprowadzono projekt pod obrady. taki tryb naruszał praktykowane zwyczaje i regulamin prac sejmu. zasady te nakazywały, aby każdy projekt ustawy, zredagowany przez marszałka sejmowego i deputację, był wydrukowany i rozdany posłom na minimum trzy dni przed posiedzeniem.

Uchwalenie Konstytucji 3 maja 1791 roku, obraz Kazimierza Wojniakowskiego z 1806 roku

NIEPEWNOŚCIĄ, ALE I DETERMINACJĄ KRÓLA I JEGO WSPÓŁPRACOWNIKÓW TŁUMACZYĆ MOŻNA NAGŁE PRZYSPIESZENIE CAŁEJ AKCJI I PRZENIESIENIE TERMINU POSIEDZENIA Z 5 NA 3 MAJA. OD RANA W OKOLICACH ZAMKU KRÓLEWSKIEGO GROMADZIŁY SIĘ TŁUMY MIESZCZAN. ZAMEK OTOCZYŁY TEŻ ODDZIAŁY WOJSKA DOWODZONE PRZEZ KS. JÓZEFA PONIATOWSKIEGO. WIEŚĆ O NADZWYCZAJNYCH WYDARZENIACH W SEJMIE SPOWODOWAŁA, ŻE ZAPEŁNIŁY SIĘ GALERIE DLA PUBLICZNOŚCI. NAPIĘCIE W IZBIE STOPNIOWANO, PEWNE ELEMENTY ZAPLANOWANO. OBRADY ROZPOCZĘTO LEKTURĄ DEPEZ OD POSŁÓW ZAGRANICZNYCH, TAK DOBRANYCH, ABY - DONOSZĄC O ZAGROŻENIACH DLA KRAJU - SUGEROWAŁY WNIOSEK, IŻ URATOWAĆ KRAJ PRZED ROZBIOREM MOŻE USTANOWIENIE "DOBREGO RZĄDU". DO PRZEDSTAWIENIA ŚRODKÓW ZARADCZYCH WEZWANO KRÓLA, TEN ZAŚ ODWOŁAŁ SIĘ DO PRZYGOTOWANEGO PROJEKTU. OPONENCI NATYCHMIAST PODCHWYCIŁI WĄTEK NARUSZENIA REGULAMINU, ODWOŁYWALI SIĘ TEŻ DO ZAPRZYSIĘGANYCH PRZEZ KRÓLA PRZY ELEKCJI ARTYKUŁÓW PACTA CONVENTA. NAJBARDZIEJ SPEKTAKULARNE I TEATRALNE BYŁY WYSTĄPIENIA POSŁA KALISKIEGO, JANA SUCHORZEWSKIEGO, KTÓRY GROZIŁ ZAMORDOWANIEM WŁASNEGO (!) SYNA. PO WIELOGODZINNYM SPORZE WEZWANO JEDNAK ZEBRANYCH DO GŁOSOWANIA PRZEZ AKLAMACJĘ. NASTĘPNIE KRÓL ZAPRZYSIĄGŁ KONSTYTUCJĘ, POTEM W KATEDRZE ŚW. JANA WIĘKSZOŚĆ OBECNYCH SENATORÓW I POSŁÓW POWTÓRZYŁA ZBIOROWO TĘ ROTĘ, PRZYSIĘGAJĄC WIERNOŚĆ NOWEJ USTAWIE. W IZBIE POZOSTALI PRZECIWNICY ZMIAN I LEGALIŚCI, NEGUJĄCY SPOSÓB PRZYJĘCIA KONSTYTUCJI. Z PRAWA PROTESTACJI SKORZYSTAŁO I WPISAŁO JE DO KSIĄG GRODU WARSZAWSKIEGO 26 POSŁÓW I JEDEN SENATOR.

5 MAJA NA POSIEDZENIU SEJMU OSTATECZNIE ZALEGALIZOWANO NOWĄ USTAWĘ: PODPISAŁA JĄ DEPUTACJA KONSTYTUCYJNA I JEJ PRZEWODNICZĄCY. SPEŁNIONO W TEN SPOSÓB WYMÓG FORMALNY TYCZĄCY JEJ WAŻNOŚCI. JEDNOCZEŚNIE UCHWALONO DEKLARACJĘ STANÓW ZGROMADZONYCH, UNIEWAŻNIAJĄCĄ WSZELKIE WCZEŚNIEJSZE A SPRZECZNE Z NOWYM PRAWEM PRZEPISY, WPROWADZAJĄCĄ ŚRODKI KARNE I PROCESOWE PRZECIWKO ŁAMIĄCYM KONSTYTUCJĘ I ZAWIERAJĄCĄ TEŻ TREŚĆ ŚLUBOWANIA NA WIERNOŚĆ USTAWIE. TEGO SAMEGO DNIA - 5 MAJA - MARSZAŁEK MAŁACHOWSKI OBLATOWAŁ (ZŁOŻYŁ W DEPOZYCIE) KONSTYTUCJĘ W GRODZIE WARSZAWSKIM. TYM SAMYM STAŁA SIĘ ONA OBOWIĄZUJĄCYM PRAWEM.

USTALENIE FAKTYCZNEGO AUTORSTWA TEKSTU KONSTYTUCJI NIE BYŁO ŁATWE. DZIĘKI USTALENIOM EMANUELA ROSTWOROWSKIEGO WIEMY, ŻE W POCZĄTKU GRUDNIA 1790 ROKU STANISŁAW AUGUST PODYKTOWAŁ PIERWSZĄ WERSJĘ TEKSTU PIATTOLEMU. PROJEKT TEN PRZEDSTAWIONY ZOSTAŁ NASTĘPNIE MARSZAŁKOWI NADWORNEMU LITEWSKIEMU IGNACEMU POTOCKIEMU, MARSZAŁKOWI SEJMOWEMU STANISŁAWOWI MAŁACHOWSKIEMU I HUGONOWI KOŁŁATAJOWI.

TO ICH UWAGI POZWOLIŁY NA SFORMUŁOWANIE KOŃCOWEJ REDAKCJI, KTÓREJ AUTOREM BYŁ ZAPEWNE WŁAŚNIE KOŁŁATAJ. ANALIZA TREŚCI PROJEKTÓW POKAZUJE, IŻ OSTATECZNY TEKST BYŁ KOMPROMISEM MIĘDZY KONCEPCJAMI KRÓLA I POTOCKIEGO, ALE WIELU HISTORYKÓW SKŁANIA SIĘ DO WNIOSKU, ŻE PRZEWAŻYŁA TA, KTÓRĄ FORSOWAŁ STANISŁAW AUGUST. TRZEBA JEDNAK PAMIĘTAĆ, ŻE WIZJA REFORMY PAŃSTWA ZAWARTA W USTAWIE RZĄDOWEJ I ZWERBALIZOWANEJ PRZEZ KRĄG JEJ BEZPOŚREDNICH AUTORÓW TO EFEKT DŁUGIEGO PROCESU PRZEMYŚLEŃ I DYSKUSJI W WIELU RÓŻNYCH ŚRODOWISKACH POLITYCZNYCH. SEJM CZTEROLETNI POPRZEDZIŁA, A NASTĘPNIE TOWARZYSZYŁA JEGO OBRADOM ŻYWA KAMPANIA PUBLICYSTYCZNA, WYWOŁANA ROZWAŻANIAMI STASZICA *UWAGI NAD ŻYCIEM JANA ZAMOYSKIEGO* I KOŁŁATAJA *DO STANISŁAWA MAŁACHOWSKIEGO [...] O PRZYSZŁYM SEJMIE ANONIMA LISTÓW* KILKA WIELE WNIOŚY TEŻ TEKSTY STANISŁAWA KOSTKI POTOCKIEGO ORAZ PRACE I DYSPUTY TOCZONE W SEJMOWEJ DEPUTACJI DO UŁOŻENIA POPRAWY FORMY RZĄDU NAD ZŁOŻONYM TAM PROJEKTEM POTOCKIEGO. KONCEPCJA STANISŁAWA AUGUSTA W DUŻEJ CZĘŚCI INSPIROWANA BYŁA OBSERWACJĄ USTROJOWEJ PRAKTYKI ANGIELSKIEJ. WE FRANCJI W PRZEDEDNIU UCHWALENIA KONSTYTUCJI WE WRZEŚNIU 1791 ROKU TOCZYŁA SIĘ ŻYWA DYSKUSJA NA TEMAT ZASAD USTROJOWYCH, KTÓRA BYŁA ZNANA POLSKIM REFORMATOROM I BEZ WĄTPIENIA PRZEZ NICH WYKORZYSTYWANA. INSPIRACJĄ BYŁ TAKŻE WZÓR AMERYKAŃSKI. MOŻNA WIĘC POWIEDZIEĆ, ŻE POLSKA USTAWA RZĄDOWA ZNALAZŁA SIĘ W KRĘGU RODZĄCEGO SIĘ ŚWIATOWEGO KONSTYTUCJONALIZMU.

ZASADY KONSTYTUCJI

- **KONSTYTUCJA SKŁADA SIĘ Z PREAMBUŁY I JEDENASTU ARTYKUŁÓW. W PIERWSZYCH ZDANIACH DOKUMENTU PODKREŚLANO JEDNOŚĆ PAŃSTWA, CZEGO WYRAZEM MIAŁ BYĆ JEDEN RZĄD, SKARB I ARMIA.**
- **ARTYKUŁ PIERWSZY KONSTYTUCJI POTWIERDZAŁ DOMINUJĄCĄ ROLĘ RELIGII KATOLICKIEJ.**
- **W DRUGIM ZAAKCENTOWANO POZYCJĘ SZLACHTY, GWARANTUJĄC JEJ PRYZNANE DAWNIEJ PRZYWILEJE.**
- **USTAWA O MIASTACH, STANOWIĄCA ARTYKUŁ TRZECI DOKUMENTU, POTWIERDZAŁA PRAWO MIESZCZAN DO SAMOSTANOWIENIA W ISTOTNYCH SPRAWACH, POSIADANIA ZIEMI ORAZ PRZYJMOWANIA DO STANU SZLACHECKIEGO.**
- **ARTYKUŁ CZWARTY UTRZYMYWAŁ PODDAŃSTWO CHŁOPÓW WOBEC SZLACHTY, PRZYJMUJĄC JEDNAK WŁOŚCIAN "POD OPIEKĘ PRAWA I RZĄDU KRAJOWEGO".**
- **KONSTYTUCJA USTANOWIŁA TRÓJPODZIAŁ WŁADZY. WŁADZĘ USTAWODAWCZĄ MIAŁ STANOWIĆ DWUIZBOWY PARLAMENT, SKŁADAJĄCY SIĘ Z SEJMU - 204 POSŁÓW SPOŚRÓD SZLACHTY I 24 PLENIPOTENTÓW MIAST - ORAZ SENATU (ZŁOŻONEGO Z BISKUPÓW, WOJEWODÓW, KASZTELANÓW I MINISTRÓW POD PRZEWODNICTWEM KRÓLA).**
- **FUNKCJĘ WYKONAWCZĄ MIAŁ SPRAWOWAĆ KRÓL I ODPOWIEDZIALNY PRZED SEJMEM RZĄD, ZWANY STRAŻĄ PRAW, KTÓRY TWORZYŁ PRYMAS ORAZ MINISTROWIE POLICJI, PIECZĘCI (SPRAW WEWNĘTRZNYCH), SKARBU, WOJNY I SPRAW ZAGRANICZNYCH. KRÓL MÓGŁ POWOŁYWAĆ MINISTRÓW, SENATORÓW, BISKUPÓW, OFICERÓW I URZĘDNIKÓW, A PODCZAS WOJNY BYŁ WODZEM NACZELNYM ARMII. ROLĘ SĄDOWNICZĄ W PAŃSTWIE POWIERZANO NIEZALEŻNYM TRYBUNAŁOM.**

- **SILNA JAK NA POLSKIE TRADYCJE CENTRALNA WŁADZA WYKONAWCZA, MOCNA W NIEJ POZYCJA KRÓLA, WRESZCIE ISTOTNE PREROGATYWY, JAKIE ZACHOWYWAŁ WŁADCA W SEJMIE, PRZESĄDZAJĄ O TYM, ŻE USTRÓJ STWORZONY PRZEZ USTAWĘ RZĄDOWĄ MOŻEMY UZNAĆ ZA MONARCHIZM KONSTYTUCYJNY.**
- **KONSTYTUCJA LIKWIDOWAŁA INSTRUKCJE POSELSKIE I ZNOSIŁA LIBERUM VETO, WPROWADZAJĄC GŁOSOWANIA WIĘKSZOŚCIOWE. KADENCJA MIAŁA TRWAĆ DWA LATA, A POSIEDZENIA MIAŁY BYĆ ZWOŁYWANE W ZALEŻNOŚCI OD POTRZEB.**
- **WPROWADZONO TRON DZIEDZICZNY, LIKWIDUJĄC WOLNĄ ELEKCJĘ. NASTĘPCĄ TRONU PO STANISŁAWIE AUGUŚCIE MIAŁ BYĆ ELEKTOR SASKI FRYDERYK AUGUST, WNUK AUGUSTA III SASA I JEGO POTOMKOWIE.**
- **OSTATNI ARTYKUŁ DOKUMENTU POŚWIĘCONO "SILE ZBROJNEJ NARODOWEJ", KTÓREJ CELEM MIAŁA BYĆ OBRONA SUWERENNOŚCI KRAJU. POSTANOWIENIA TE SĄ UZNAWANE ZA PODWALINY ORGANIZACJI WOJSKA POLSKIEGO.**
- **USTAWA RZĄDOWA Z 3 MAJA 1791 ROKU CZYLI KONSTYTUCJA 3 MAJA BYŁA DRUGĄ NA ŚWIECIE I PIERWSZĄ W EUROPIE USTAWĄ REGULUJĄCĄ ORGANIZACJĘ WŁADZ PAŃSTWOWYCH ORAZ PRAWA I OBOWIĄZKI OBYWATELI.**
- ***TEKST KONSTYTUCJI 3 MAJA:***

[HTTP://LIBR.SEJM.GOV.PL/TEKO1/TXT/KPOL/1791.HTML](http://libr.sejm.gov.pl/TEKO1/TXT/KPOL/1791.HTML)

TRADYCJA I ZNACZENIE DZIEJOWE

SEJM WIELKI OBRADOWAŁ OSTATNI DO MAJA 1792 ROKU. PRÓBA WPROWADZENIA KONSTYTUCJI W ŻYCIU ZOSTAŁA ZNIWECZONA JUŻ W POŁOWIE 1792 R. BYŁO TO ZWIĄZANE ZE ZDRADZIECKĄ KONFEDERACJĄ TARGOWICKĄ (ZAWIĄZANĄ PRZEZ MAGNATÓW W CELU PRZYWRÓCENIA POPRZEDNIEGO USTROJU) I WKROCZENIEM ARMII ROSYJSKIEJ W GRANICE POLSKI NA PROŚBĘ TARGOWICZAN.

ZWYCIĘSKA TARGOWICA ANULOWAŁA DOROBEK SEJMU WIELKIEGO. PRZYJĘTO ZASADĘ POWROTU DO USTROJU, KTÓREGO ZRĘBY POWSTAŁY PO PIERWSZYM ROZBIORZE. JEDNAK WSZYSTKICH REFORM COFNAĆ JUŻ NIE BYŁO MOŻNA: PRAWO O SEJMIKACH, DUŻE FRAGMENTY PRAWA O MIASTACH POZOSTAŁY W MOCY. INSUREKCJA KOŚCIUSZKOWSKA NIE PRZYWOŁYWAŁA BEZPOŚREDNIO KONSTYTUCJI MAJOWEJ, NATOMIAST W KWESTIACH SPOŁECZNYCH JEJ USTAWODAWSTWO SZŁO ZNACZNIE DALEJ. KLĘSKA INSUREKCJI OZNACZAŁA DE FACTO I DE IURE KRES POLSKIEJ PAŃSTWOWOŚCI. STANOWIŁO TO DEFINITYWNY KONIEC ZAMIERZEŃ I DZIAŁAŃ KU REFORMIE RZECZYPOSPOLITEJ.

KONSTYTUCJA MAJOWA SZYBKO STAŁA SIĘ PAMIĄTKĄ HISTORYCZNEJ PRZESZŁOŚCI. REFORMY USTROJOWE ZALEDWIE ZAPOCZĄTKOWAŁA - NIE WIEMY, JAK WYGLĄDAŁABY PRAKTYKA USTROJOWA PO KILKU CZY KILKUNASTU LATACH. WIZJE PRZYWRÓCENIA USTAWY MAJOWEJ MIELI NIEKTÓRZY POLITYCY W LATACH 1806-1807, ALE POMYSŁ TEN BYŁ CAŁKOWICIE NIEREALNY, BO SPRZĘCZNY Z PODSTAWOWYMI ZAŁOŻENIAMI NAPOLEOŃSKIEGO IMPERIUM: SILNĄ WŁADZĄ WYKONAWCZĄ I RÓWNOŚCIĄ WSZYSTKICH OBYWATELI WOBEC PRAWA.

NIEPRZYDATNA JAKO WZÓR USTROJOWY I SPOŁECZNY, W OKRESIE ZABORÓW STAŁA SIĘ PRZEDĘ WSZYSTKIM SYNONIMEM DZIAŁAŃ KU RATOWANIU OJCZYZNY I SYMBOLEM POLSKOŚCI. NIE BYŁ TO CZAS BEZSTRONNYCH OCEN I ANALIZY NAUKOWEJ: W TRUDNYM DLA POLAKÓW WIEKU XIX CELOWO UWYPUKLANO JEJ PATRIOTYCZNO-NARODOWY CHARAKTER. DODAĆ TRZEBA, ŻE ROZMAITE UGRUPOWANIA POLITYCZNE WYBIÓRCZO TRAKTOWAŁY JEJ POSZCZEGÓLNE WĄTKI. NAWIĄZYWAŁY DO NIEJ PRZEDĘ WSZYSTKIM UGRUPOWANIA KONSERWATYWNE - DLA DEMOKRATÓW BYŁA ZA MAŁO RADYKALNA W SPRAWACH SPOŁECZNYCH. OBCHODY ROCZNICY UCHWALENIA KONSTYTUCJI TEŻ STANOWIŁY SYMBOL NARODOWY I PATRIOTYCZNY. W 1891 ROKU JEJ SETNĄ ROCZNICĘ OBCHODZONO W GALICJI I W WARSZAWIE. JAKO SYMBOL TRAKTOWANA TEŻ BYŁA PRZEZ ARTYSTÓW: KU POKRZEPIENIU SERC ODWOŁYWALI SIĘ DO NIEJ I MICKIEWICZ, I MATEJKO.

PO ODZYSKANIU NIEPODLEGŁOŚCI JUŻ W 1919 ROKU 3 MAJA ZOSTAŁ OGŁOSZONY ŚWIĘTEM NARODOWYM. W PREAMBULE PIERWSZEJ UCHWALONEJ PRZEZ SEJM KONSTYTUCJI – MARCOWEJ Z 1921 ROKU - NAWIĄZYWANO DO USTAWY MAJOWEJ TAK TREŚCIĄ, JAK STYLIZOWANYM JĘZYKIEM. JEJ PRZYWOŁANIE BYŁO DOWODEM TRADYCJI I CIĄGŁOŚCI PAŃSTWOWOŚCI POLSKIEJ. W ROKU 1925 DZIEŃ TEN UZYSKAŁ DODATKOWO SANKCJĘ RELIGIJNĄ: USTANOWIONO W TEN DZIEŃ DNIA, PRÓCZ ŚWIĘTA PAŃSTWOWEGO, TAKŻE RELIGIJNE - NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY KRÓLOWEJ POLSKI. W CZASIE II WOJNY POLACY NA EMIGRACJI I W KRAJU RÓWNIŻ OBCHODZILI ŚWIĘTO 3 MAJA, ZNÓW SYMBOLIZUJĄCE OPÓR I WALKĘ Z OKUPANTEM.

- **PO ROKU 1945 KOMUNISTYCZNE WŁADZE ZMIERZAŁY DO LIKWIDACJI TRZECIOMAJOWYCH OBCHODÓW ZE WZGLĘDU NA ICH UTRWALONY CHARAKTER NARODOWO-KATOLICKI. PRZECIWSTRAWIANO IM I NAGŁAŚNIANO PROPAGANDOWO ŚWIĘTO PRACY. PRZEZ WIELE LAT NIE ODBYWAŁY SIĘ PAŃSTWOWE UROCZYSTOŚCI ZWIĄZANE Z ROCZNICĄ 3 MAJA, A WSZELKIE PRÓBY UCZCZENIA ŚWIĘTA PODEJMOWANE PRZEZ ŚRODOWISKA OPOZYCYJNE KOŃCZYŁY SIĘ ZATRZYMANIAMI I SZYKANAMI ZE STRONY MILICJI I SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA. ZMIANĘ PRZYNIÓSŁ ROK 1980. WIOSNĄ 1981 ODBYŁY SIĘ UROCZYSTE, OFICJALNE OBCHODY ROCZNICY KONSTYTUCJI: WŁADZA PRÓBOWAŁA ZAWŁASZCZYĆ PRZYWRÓCONĄ TRADYCJĘ. USTAWA RZĄDOWA POWRACAŁA DO ŚWIADOMOŚCI I PAMIĘCI SPOŁECZNEJ POLAKÓW. TRUDNY CZAS STANU WOJENNEGO ZNÓW UCZYNIŁ Z OBCHODÓW TEGO ŚWIĘTA KONFLIKT MIĘDZY WŁADZĄ A SPOŁECZEŃSTWEM: TEN KONFLIKT OBCHODÓW "NASZYCH" I "OFICJALNYCH" CZĘSTO KOŃCZYŁ SIĘ INTERWENCJĄ MILICJI I ZOMO. PRZEŁOM PRZYNIÓSŁ ROK 1990. SEJM I SENAT POWRÓCIŁY DO TRADYCJI I PROKLAMOWAŁY DZIEŃ 3 MAJA ŚWIĘTEM PAŃSTWOWYM.**

ONI PRACOWALI NAD KONSTYTUCJĄ

**Stanisław August Poniatowski,
portret Marcello Bacciarellego**

**Portret Hugona Kollataja,
Jan Pfeiffer 1810 r.**

ONI PRACOWALI NAD KONSTYTUCJĄ

Scipione Piattoli – włoski ksiądz, prywatny sekretarz króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, współtwórca Konstytucji 3 maja

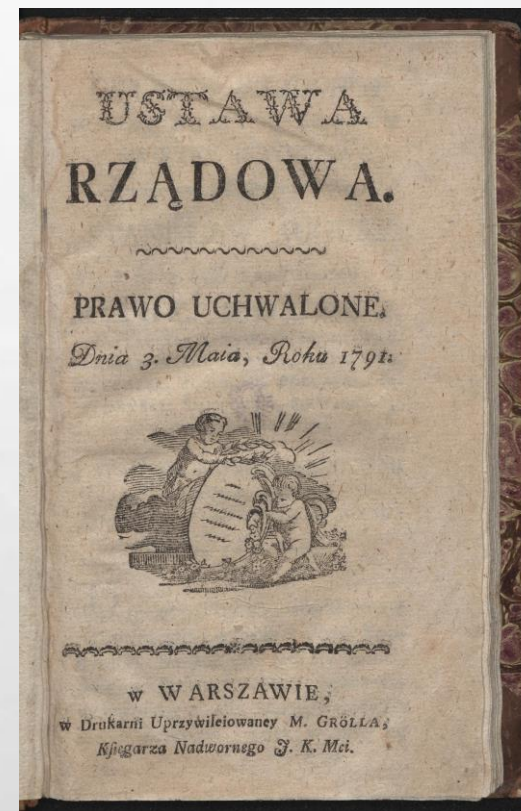

Portret Ignacego Potockiego z około 1784 roku

ONI PRACOWALI NAD KONSTYTUCJĄ

Stanisław Małachowski
Obraz Jana Chrzyciciela Lampiego 1788-1789

Źródła ilustracji: [Wikimedia Commons](#)

Opracował: **Andrzej Kołodziejczyk**